

Het sacrament van de Doop

**Gespreksavond
Kinderdoop**

HET DOOPSEL: EEN HEEL BIJZONDER MOMENT

Wanneer een kindje geboren wordt, is dat iets heel bijzonders. Een bijzondere, aangrijpende ervaring voor de ouders, de familie, en alle mensen die erbij betrokken zijn. Soms ervaren mensen de geboorte van een kind als een 'wonder'. Je staat erbij en kijkt er naar, maar écht begrijpen of bevatten kun je het niet.

Het doopritueel geeft de ruimte om stil te staan bij dat bijzondere moment. Het geeft de ruimte om na te denken over de 'grote vragen' van het leven. Ruimte om je gevoelens te uiten, je gedachten te verwoorden en het nieuwe leven te vieren.

Het doopritueel doet echter nog meer dan dat. Het doopsel is één van de sacramenten.

Sacrament betekent: heilig-makend, heel-makend.

Nu werkt een sacrament niet zomaar. Wie gedoopt is, wordt niet vanzelfsprekend een héél mens. Het doopsel scheidt daarvoor wel één van de voorwaarden. Je wordt immers opgenomen in een gemeenschap van mensen die het minstens belangrijk vinden dat je een héél mens wordt. Een mens die niet alleen op zichzelf is gericht, niet alleen uit is op 'uiterlijke' zaken: geld, macht, prestige, overleven. Een heel mens, die al zijn of haar mogelijkheden en kwaliteiten ontwikkelt, die zijn of haar tekortkomingen en fouten onder ogen ziet. Een mens die met zichzelf, de wereld en met medemensen in het reine is en vrede heeft.

Met de doop wordt je kind opgenomen in de gemeenschap van mensen die geloven dat Jezus van Nazareth zo'n héél mens was. Zij zien en ervaren aan hem dat het kan. Mensen kunnen leven als héle mensen.

SYMBOLEN BIJ HET DOOPSEL

Het woord 'sum-balon' is van Griekse afkomst en betekent: samenbrengen wat gescheiden is en toch bij elkaar hoort.

Wanneer men vroeger een contract sloot, sloeg men een aarden pot aan scherven. Beide partijen namen een potscherf mee, om niet te vergeten: ik ben nog iets verplicht aan die persoon die de andere potscherf bij zich heeft.

De scherf had een meerwaarde gekregen. Het was niet meer een gewone scherf, ontstaan door een breuk, maar het was een verwijzing naar een verbintenis die twee mensen waren aangegaan. Zo verwijzen symbolen naar een verband, een verbondenheid tussen mensen en naar een grotere werkelijkheid.

In de dagelijkse omgang met elkaar spelen woorden een hoofdrol. Maar soms schieten woorden te kort om uit te drukken wat je voelt of om je gedachten uit te drukken. Dat is vooral het geval als het gaat om zaken als lijden, dood, liefde, trouw, sympathie, schuld, nieuw leven.

Op zulke momenten gebruiken mensen vaak symbolen. Een goed gekozen symbool, een teken, een handeling of een gebaar, kan vaak tot anderen doordringen. Kan precies zeggen wat je bedoelt.

Bij het doopsel wordt een groot aantal symbolen gebruikt. Vaak bouwen die symbolen voort op wat al 'sinds mensenheugenis' gebruikelijk was. Zij voegen aan de gebeurtenis iets speciaals toe, iets wat mensen overstijgt, iets goddelijks.

Zij willen naar boven halen, duidelijk maken waar het bij het doopsel om gaat. Ze willen zeggen: een mens is meer dan alleen een biologisch wezen, dat moet eten en drinken en moet zien te overleven tussen velen van dezelfde soort.

Ze willen aangeven dat een mens een héél mens is, verbonden met alle mensen en in de diepste lagen van zijn of haar leven verbonden met God.

DE NAAMGEVING

Iemand een naam geven is: hem of haar bevestigen in het bestaan. Jij bent niet zomaar iemand. Jij gaat niet als zwerver door het leven. Jij bent jij!

Je hebt een naam waardoor jij je onderscheidt van anderen. Een naam waarmee jij je plaats vindt tussen de mensen.

Met jouw naam begint jouw verhaal; je naam is het eerste waarmee je geschiedenis maakt.

In alle culturen is een naamgeving dan ook iets feestelijks, iets belangrijks.

Aan het begin van de doopselviering wordt het kindje bij zijn of haar naam geroepen. De ouders mogen het voorstellen aan de aanwezigen en de aanwezigen kunnen het welkom heten. Waarschijnlijk kent iedereen die aanwezig is de naam van het kind al. Toch is het belangrijk die naam nog eens uit te spreken en uitdrukkelijk te vertellen waarom die gekozen is. Zo wordt het kindje in het midden geplaatst, midden in de kring van de mensen met wie het zijn of haar leven zal delen.

Het kindje heeft een naam gekregen van en te midden van mensen, maar ook voor God.

"God schrijft de naam van jullie kindje in de palm van zijn hand", zal de voorganger zeggen tijdens de viering. Het kindje krijgt zijn naam in de gemeenschap van mensen die zich christenen noemen. God zal er zijn voor dit kindje, Hij kent het bij naam.

DE SYMBOLIEK VAN WATER

Water spreekt tot mensen. Alles wat je in het dagelijks leven doet met water, verwijst op de één of andere manier naar leven en dood.

Enkele voorbeelden van leven-gevend water:

- Een pasgeboren kindje dat gebaad wordt, keert terug naar het levenswater dat hij/zij nog maar pas heeft verlaten. Hij/zij geniet er intens van, laat zich wiegen, wordt rustig en is meestal duidelijk in zijn element.
Kleuters, spelende kinderen, spelende volwassenen, gooien in het water iets van zich af, hebben luidruchtig plezier in het leven en gaan 'het gevecht met het water' vol vertrouwen aan.
- Een bad nemen betekent: vuil, stof, vermoeidheid van je afspoelen, verfrist en 'herboren' worden, je een ander mens voelen.
Dorst lessen is: kracht opdoen, verder kunnen groeien, niet verschrompelen.

Net zo vanzelfsprekend als de vreugde om het water, leeft in de mens de angst voor het water. Water kan ook betekenen:

Ten onder gaan, naar adem happen, de vaste grond onder je voeten verliezen. Water kan je doen verdrinken, je uitputten en omlaag zuigen.
Watersnoden vernietigen alle leven en verwoesten alles wat mensen hebben opgebouwd.

WATERRITUELEN ROND DE GEBOORTE

Scheppingsverhalen in verschillende culturen, vertellen van water als oerelement, waaruit alles ontstaat. Al 'het zijnde' is al in het water aanwezig.

Maar het is nog chaos, nog ongevormd. Het moet nog 'aan het licht gebracht worden'. Het moet nog geboren worden, uit het water tevoorschijn komen.

Ieder mens heeft het aan den lijve ondervonden. Jonge ouders kunnen er van meepraten. Verhalen aan een kraambed Eindelooos gaan ze door. Zelfs grootmoeders en overgrootmoeders dragen hun steentje bij. Je raakt er ook niet over uitgepraat. Je moet het onder woorden brengen, er uiting aan geven...

Een kind baren. Het nieuwe leven, dat groeide in het vruchtwater van je schoot, helpen om zich een weg naar buiten te banen. Weg uit het water. Boven komen. Geboren worden. De eerste schreeuw... adem... lucht... leven in een ander element.

Luctor et emergo! De allereerste worsteling van ieder mens, uit het water dat hij is ontgroeid, naar een andere manier van leven. Grond onder je voeten!

Geen wonder, dat overal ter wereld en in alle religies, water een belangrijk symbool is. Het staat voor: het geven van leven, een nieuw begin maken, het oude achter je laten.

Waterrituelen rondom de geboorte komen voor over de hele wereld en stammen van ver voor de christelijke jaartelling. De lichamelijke geboorte van de mens wordt daarbij vaak nagespeeld; het wordt een feestelijk geboren worden, opgenomen worden binnen de gemeenschap. Dit spel van rituelen spreekt alle mensen aan, omdat het raakt aan iets dat in iedereen leeft, of je daarvan nu bewust bent of niet.

In onze tijd zijn wij er om een nieuwe reden van doordrongen dat water leven-scheppend is. Wij worden met onze neus gedrukt op het feit, dat waar water vervuild is, het leven verdwijnt. De roep om levend water is van symbolisch heel concreet geworden. Verlangen naar levend water krijgt er in onze tijd een extra dimensie bij...

ZALVING MET CHRISMA

Gezalfd worden met olie is een heel oud gebruik. In het Oude Testament worden koningen, priesters en profeten gezalfd omdat ze door God gezonden zijn. Die olie is het symbool van de verbondenheid met God, van het gesterkt worden door God.

En tegelijk: olie maakt de huid soepel.

Symbolisch: olie wil de mens behoeden voor verstarring of verharding, soepel door het leven laten gaan.

Chrisma is één van de drie soorten olie die in de katholieke kerk worden gebruikt. Jezus werd gezalfd met chrisma, vandaar zijn titel 'Christus': de gezalfde. Vandaar ook dat al zijn volgelingen 'christenen' worden genoemd.

Na de zalving met chrisma, bij de doop, is het kindje een christen, een mens met God verbonden, een volgeling van Christus.

Om chrisma te bereiden wordt aan zuivere olijfolie een geurende balsem toegevoegd. In ons bisdom wordt voor die balsem 4 delen cypresolie, 3 delen rozemarijnolie en 1 deel geraniumolie gebruikt.

Door deze samenstelling krijgt de olie een sterk persoonlijk beschermende werking:

Cypres: Een olie die geschikt is voor wijdingen, zegeningen en bescherming. Hij is zowel symbool van het element aarde als van de dood. Heeft als eigenschap mensen uit negativiteit te tillen.

Rozemarijn: Een sterk vitaliserende olie. Bevordert gezond verstand en zelfverzekerdheid. Versterkt de geestelijke krachten wanneer het op de slapen gewreven wordt. Heeft een geneeskrachtige werking.

Geranium: Versterkt de moed en heeft een beschermende werking.

ANDERE SYMBOLISCHE HANDELINGEN ROND DE DOOP

• EEN KRUISJE GEVEN

Het kruisteken is het teken van de christenen, het teken van Jezus van Nazareth. Om aan te geven dat wij ons met hem verbonden voelen en omdat we dat ook voor de dopeling willen, geeft de voorganger het kind een kruisje op het voorhoofd en vraagt de ouders, broertjes en zusjes, peter en meter, kortom iedereen die dat wil, dat ook te doen. Het is een gebaar dat wil zeggen: we hopen dat God je zegent en bewaart.

• DE HANDOPLEGGING

Een oeroud gebaar, dat weinig uitleg nodig heeft. De mensen die het kind het meest nabij zijn, strekken hun hand uit boven het hoofd van het kind en beloven het te zullen beschermen en het geborgenheid te bieden.

Ze bekrachtigen dit gebaar met een gebed, waarin ze God vragen om aanwezig te zijn in liefde voor dit kind.

Handoplegging als algemeen menselijk gebaar betekent ook: een opdracht overdragen.

Handoplegging als christelijke symboliek betekent ook: de opdracht geven om als volgeling van Jezus te leven en de kracht van God daartoe te vragen.

• HET DOOPKLEED

In de bijbel wordt verteld dat de vrouwen die op paasmorgen naar Jezus' graf gaan, in de tuin een man tegenkomen, gekleed in een stralend wit kleed. Later blijkt dat Jezus te zijn, die uit de dood is opgestaan.

In de eerste eeuwen van de kerk werden volwassen doopleerlingen vaak gedoopt in de paasnachtviering. Na hun doopsel kregen ze een wit kleed aan, dat ze een hele week bleven dragen. Zo waren ze herkenbaar als nieuw-gedoopten.

Hieruit ontstond later de gewoonte om een dopeling na het doopsel een wit kleed op te leggen.

Dit symbool wordt niet altijd meer gebruikt.

• HET ZOUT

"Gij zijt het zout der aarde", zo zegt Jezus ons in de Bijbel. Daarmee bedoelt hij dat wij uitgenodigd worden om vol zorg en aandacht te staan in het leven, om er iets aan toe voegen, en er te zijn voor onze medemensen.

In het verleden was zout erg kostbaar. Later werd zout gebruikt om te behoeden tegen bederf (pekelen). Daarnaast is zout natuurlijk een smaakmaker.

Door het kindje wat zout te geven hopen we dat hij of zij mag uitgroeien tot een 'pittig' mens.

HET LICHT VAN DE DOOPKAARS

Licht is een beeld dat mensen sterk aanspreekt. Het wijst een weg in de duisternis.

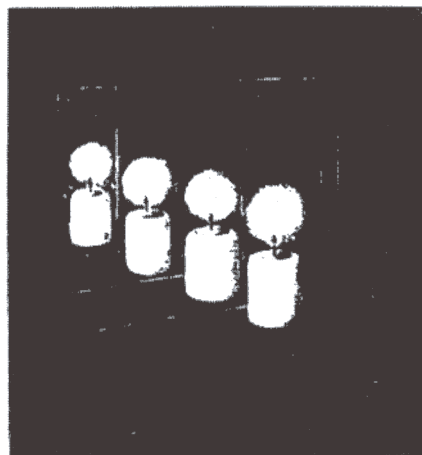
Het laat mensen niet in verwarring en onzekerheid, maar is een geruststellend punt waarop je je kunt richten. Licht is ook vuur en warmte. Het wekt wat koud en versteend is weer tot leven en het roept mensen bij elkaar. Vanaf het moment dat mensen vuur konden maken, veranderde het leven totaal.

Wanneer nu van Jezus wordt gezegd dat hij het licht van de wereld is, dan worden daarom vrijwel al die betekenissen van licht bedoeld.

Al die verschillende betekenissen komen samen in één symbool: de paaskaars!

De paaskaars is het symbool van het leven van Jezus van Nazareth. Aan die kaars wordt in de doopviering de doopkaars van uw kindje ontstoken. De vlam, het vuur, het licht wordt als het ware doorgegeven aan uw kind. Het vlammetje van de doopkaars is van hetzelfde vuur als de vlam van de paaskaars. Met dat gebaar zegt u dan: 'wij willen delen in dat licht.' Even oprecht in het leven staan als Jezus, even liefdevol en hoopvol.

Het vuur, het licht geeft een weg aan, maar het is geen gemakkelijke weg. Het is een weg waarop je verdriet en lijden kunt tegenkomen. Maar ook een weg die hoop biedt. Hoop bijvoorbeeld op een toekomst waarin meer rechtvaardige en liefdevolle verhoudingen tussen mensen zullen bestaan. Hoop dat geweld en haat niet het laatste woord zullen hebben, ook al lijkt dat nog zo vaak het geval te zijn. Een weg die tegelijk ook een opdracht is: een opdracht om er ook werkelijk werk van te maken, om ook werkelijk een licht te zijn in de wereld.

PETER EN METER

In oude volksverhalen hebben pasgeboren kinderen een petemoei, of een goede fee, die wensen over hen uitspreekt, met wie ze een speciale relatie hebben en die op kritische punten in hun leven met raad en daad op komt dagen.

In moderne versies hebben jonge mensen een 'God-father', iemand die mede richting geeft aan hun leven.

Het is duidelijk wat daarmee gezegd wordt: naast de eigen biologische ouders heeft het kind andere volwassenen nodig, die extra zorg voor hem of haar hebben en waarop hij of zij terug kan vallen als het moet.

Bij het doopsel kunnen een peter en meter aanwezig zijn. Mensen die de ouders meestal met zorg hebben uitgezocht. Officieel vertegenwoordigen zij de bredere gemeenschap van de kerk en dragen ze mede-verantwoordelijkheid voor de gelovige opvoeding van het kind. De ouders kunnen een peter én meter kiezen of ook één van beiden. De peter en/of meter moet minstens 16 jaar oud zijn.

Vaak is het zo dat peter en meter ook in het latere leven een bijzondere verbondenheid houden met hun petekind. Dat uit zich in extra attent zijn, extra-aanwezig zijn bij feestelijke gelegenheden en extra-zorg bij moeilijkheden.

Tijdens de doopviering zal aan de peter en meter uitdrukkelijk worden gevraagd of zij de medeverantwoordelijkheid voor de geloofsopvoeding op zich willen nemen.

De peter en meter kunnen volstaan met te zeggen, dat zij beloven dat te zullen doen. Zij kunnen ook zelf in eigen woorden, met enkele zinnen aangeven wat zij voor hun petekind willen betekenen.

Een voorbeeld van een eigen tekst:

"Als peter en meter zijn wij extra deelgenoot aan het geluk van ons petekind.

Wij leggen dan ook in de handen van(de namen van het kind) liefde en geluk, opdat hij/zij dit alles weer kan delen met anderen. Wij wensen hem/haar toe dat hij/zij mag groeien tot een sterk en tevreden mensenkind."